

HANDREIKING CONTACTEN MET DE PERS

Reageren op oproepen uit de media kan heel leuk zijn. Maar overzie je de gevolgen van deelname aan dat populaire tv-programma, of het interview aan je favoriete blad, of die fotoshoot van een (on)bekende fotograaf? Daar moet je van tevoren over nadenken en kun je beter van tevoren afspraken over maken. Hoe je dat kunt doen lees je hier.

De onderwerpen die in deze handreiking worden genoemd, zijn bedoeld als steuntje in de rug, wanneer jij wilt deelnemen aan een fotoreportage, of als je in een programma (radio of tv) of tijdschrift/dagblad gaat praten over persoonlijke zaken die raken aan transgender-, identiteits- of seksualiteitsissues.

Deze handreiking is geschreven voor deelname aan serieuze omroep en pers. Deelname aan luchtige en/of entertainment programma's vraagt om een andere benadering. De belangen daarbij liggen doorgaans op een ander vlak. Bij deelname aan commerciële producties is het aan te raden tijdig een gesprek te voeren met een (juridisch) specialist op het gebied van media-en auteursrecht.

Voordat je deelneemt aan een reportage, programma, fotoshoot, etc. zou je je af moeten vragen waarom je dit wilt doen. Wil je jezelf hiermee 'outen'? Wil je bekend worden? Realiseer je je dat je je hiermee out? Moet je wel met voor- en achternaam in de openbaarheid? Realiseer je je dat je als je over vijf jaar solliciteert je alsnog hiermee geconfronteerd kunt worden? Of dat je kinderen hiermee geconfronteerd kunnen worden? Hoe is dat voor je kinderen? Of voor je andere familie? Onderstaande tips en aanbevelingen hebben steeds als achtergrond bovenstaande vragen.

Bekijk ook de volgende twee blogs:

<https://daphneswereld.com/2018/09/06/op-famme-nl-privacy-en-keuzes-maken/#more-3648>

<https://daphneswereld.com/2018/09/07/op-famme-nl-privacy-en-keuzes-maken-ii/>

Tips en aanbevelingen

Deelname

Indien je deel neemt aan een programma (radio/TV) of een interview is het allereerst van belang om goed bij jezelf na te gaan waarom het voor jou belangrijk kan zijn dit te doen.

De programmamaker en/of journalist heeft ongetwijfeld een overtuigend verhaal waarom hij/zij jou wil interviewen. Maar het belangrijkste is waarom jij zelf vindt dat je mee zou willen werken aan een programma of interview. Is het goed voor jouw ontwikkeling? Voor jouw proces? Wat wil je de wereld vertellen? En waarom? Zijn er wellicht dieperliggende oorzaken of onuitgesproken redenen die maken dat je dit wilt doen? Wat is de belangrijkste reden om mee te willen doen? Realiseer je je de mogelijke gevolgen?

Quitclaim

Doorgaans ontvang je voorafgaand aan, of direct na je deelname aan het programma/ het interview een zogenaamde 'quitclaim' of een 'verklaring van geen bezwaar'. Door ondertekening daarvan geef je de omroep/ de uitgever toestemming om de opname/ het interview waaraan jij hebt meegewerkt te gebruiken in de meest brede zin van het woord.

Wanneer je enigszins grip wilt houden op wat de omroep/ de uitgever met jouw deelname mag doen, is het goed dit vooraf te bespreken en eventuele beperkingen te doen opnemen in de quitclaim vóór dat je medewerking verleent aan de opname/ het interview.

Wat gebeurt er met je deelname?

In de praktijk blijkt dat het achteraf ter discussie brengen van gewenste beperkingen moeilijk of niet gehonoreerd wordt. Bedenk daarom tijdig wat je zeker niet wilt dat met jouw deelname gebeurt en wat acceptabel of misschien zelfs gewenst is.

Hergebruik van deelname

In het huidige medialandschap is het algemeen gangbaar dat opnamen langdurig beschikbaar blijven voor hergebruik.

Jaren geleden was het gebruikelijk dat een programma na één, twee of drie keer te zijn uitgezonden op het 'Open Net' naar de achtergrond van de belangstelling verdween. Tegenwoordig komt een programma na de eerste uitzending veelal direct beschikbaar via diensten als Uitzending Gemist, Webpagina's, Themakanalen, On Demand diensten en dergelijke. De impact daarvan is enorm, omdat er op die manier geen duidelijk overzicht meer is van het gebruik van de opnamen/ het interview. In het digitale tijdperk komt informatie met één druk op de knop wereldwijd beschikbaar en is deze achteraf moeilijk of niet meer te verwijderen. Wees je daar van bewust!

Impact van deelname

De setting waarbinnen opnamen/ een interview plaatsvinden kan heel veilig en vertrouwd voelen en zijn, maar realiseer je dat de impact die een uitzending/ interview kan hebben een hele stroom van mooie en minder mooie reacties, gewenst en ongewenst, op gang kan brengen. Het effect daar van is doorgaans moeilijk in te schatten op het moment van deelname. Denk daarom ook altijd even bewust na over de mogelijke impact van jouw deelname, wanneer deze openbaar wordt gemaakt, los van het gevoel dat de deelname aan de opname/ het interview zelf je geeft. Het zijn echt twee *verschillende* dingen.

Gebruik van voornaam en achternaam

Op de combinatie van voor- en achternaam ben je heel gemakkelijk te vinden op internet, ook bv. voor toekomstige werkgevers. Om die reden raden we je aan om af te spreken dat hooguit alleen je voornaam wordt gebruikt

Beperkende voorwaarde aan deelname

Naast hergebruik van je deelname in de vorm van herhalingen, gebruik op internet, diensten als Uitzending Gemist, verspreiding via Apps e.d. komt het voor dat een programma/documentaire of interview wordt doorverkocht aan derden in binnen- en buitenland, al dan niet op DVD etc. Denk daarom voorafgaand aan je deelname goed na over eventuele beperkende voorwaarden die jij aan jouw deelname wenst te verbinden.

Het is jouw leven, jouw verhaal en de programmamaker/ interviewer zou in principe dienstbaar moeten zijn aan dat belang, voor de lange en de korte termijn. Maar helaas is dit niet altijd het geval en denkt de maker/ interviewer soms vooral op korte termijn en vanuit het succes dat hij of zij voor zichzelf als maker wenst.

Wanneer je voorafgaand aan je deelname goed hebt nagedacht over je eigen motieven, wensen en noodzakelijke/ gewenste beperkingen sta je sterker in je schoenen én in de onderhandelings-gesprekken. Vanuit die sterke/ krachtige houding kun je voorwaarden stellen aan je deelname.

Mogelijk te stellen voorwaarden

De volgende voorwaarden worden met enige regelmaat gesteld door iemand die deelneemt aan een opname of interview:

1. Beperking van het aantal uitzendingen, van het gebied waarbinnen mag worden uitgezonden of de tijdsduur waarbinnen mag worden uitgezonden.

Voorbeeld 1	<i>Drie uitzendingen, in Nederland, gedurende twee jaar.</i>
Voorbeeld 2	<i>Wereldwijd, onbeperkt</i>

2. Beperking in het toegestane gebruik voor verschillende media/ technische vormen van verspreiding.

Voorbeeld 1	<i>Wel Open Net, geen internet of andere vormen van openbaarmaking en/of verveelvoudiging.</i>
Voorbeeld 2	<i>Wel Open Net, 10 dagen Uitzending Gemist (of vergelijkbare diensten), 1 jaar Internet (streaming, niet downloadbaar, en niet tegen betaling).</i>
Voorbeeld 3	<i>Alleen op DVD of verspreiding via kleine filmhuizen/ filmtheaters.</i>
Voorbeeld 4	<i>Alleen non commerciële beschikbaarstelling op DVD voor educatieve en/of voorlichtingsdoeleinden. Voor ieder ander gebruik dient apart vooraf toestemming te worden verkregen.</i>

3. Beperking in het toegestane gebruik door andere omroepen of media.

Voorbeeld 1	<i>Je vindt het prima dat jouw deelname gebruikt wordt in een Humanistische Omroep of NTR documentaire, maar je wilt jezelf niet, volledig uit zijn verband gehaald en misschien zelfs belachelijk gemaakt terug zien in 'Man bijt Hond' of 'De Wereld Draait Door'. Maak dit dan voorafgaand aan je daadwerkelijke deelname kenbaar aan de makers/ interviewers met wie je gaat werken. Zorg dat het zwart op wit komt te staan in een brief of mail om achteraf problemen te voorkomen.</i>
Voorbeeld 2	<i>Je vindt het bv. prima dat de documentaire waaraan jij mee wilt werken vertoond wordt in de kleine filmzalen, maar je wilt niet dat de documentaire ook vertoond wordt op het Open Net of op Internet omdat de impact daarvan vele malen groter is. Of misschien wil je dat wel, maar wil je daar voorwaarden aan verbinden zoals toestemming vooraf, beperking in aantal etc. etc. Maak ook dat kenbaar.</i>

4. Beperkingen in zogenaamde secundaire rechten/ exploitatie.

Voorbeeld 1	<i>Alleen primaire openbaarmaking via Open Net of Internet, via mobiele applicaties of niet, eventueel beperkt in tijd, duur, gebied etc.</i>
Voorbeeld 2	<i>Naast primaire openbaarmaking is het ook toegestaan de opnamen uit te brengen op DVD, als App, internet, etc.</i>

5. Het verbinden van financiële voorwaarden aan je deelname.

Voorbeeld 1	<i>Je stelt geen enkele financiële voorwaarde.</i>
Voorbeeld 2	<i>Je gaat akkoord met deelname voor de primaire doelen van het programma/ het interview, maar zodra er sprake is van commerciële exploitatie, betaaldiensten etc. vraag je een bepaald percentage van de opbrengsten.</i>

6. Voorwaarden ten aanzien van de zogenaamde afgeleide rechten.

Voorbeeld 1	<i>Wanneer de tekst van een interview voor een tv programma ook beschikbaar komt in boekvorm wil je daar vooraf over geïnformeerd worden/ wil je dat kunnen weigeren/ toestaan.</i>
Voorbeeld 2	<i>Wanneer van jouw verhaal een gedramatiseerd of anderszins bewerkt verhaal wordt gemaakt voor bijvoorbeeld een film of een toneelstuk, wil je dat per keer kunnen beoordelen en/of daaraan speciale voorwaarden stellen.</i>

7. Naast bovengenoemde voorwaarden is het, wanneer het om gevoelige en/of persoonlijke informatie gaat, ook aan te raden om overeen te komen dat je, voorafgaand aan de definitieve versie van een programma en/of interview, inzage krijgt in de bedoelde eindversie en daar uiteindelijk jouw definitieve akkoord op moet geven. Dit is vooral van belang omdat er tussen de opnamen en het moment waarop het programma/ het interview wordt uitgezonden/ geplaatst soms weken of maanden kunnen zitten. In die tijd kan er veel veranderen en kun je anders over de zaken na zijn gaan denken. Uiteraard is het gewenst om zo veel als mogelijk vooraf al je afwegingen te maken en om ook rekening te houden met de belangen van de programmamaker/ interviewer, maar uiteindelijk ben jij degene die achter de deelname moet blijven staan en die geconfronteerd wordt met de gevolgen van deelname. Spreek daarom ook af dat je geïnformeerd blijft over de voortgang, premières, herhalingen, het uitbrengen van DVD, inzendingen naar festivals e.d.

Uiteraard zijn nagenoeg alle combinaties van bovengenoemde voorbeelden denkbaar. Waar het vooral om gaat is dat je nadenkt over de grenzen waarbinnen en de voorwaarden waaronder jij wilt dat jouw deelname gebruikt mag worden.

Tot slot is het aan te raden om je deelname (en de eventuele voorwaarden die jij daar aan wilt verbinden) te bespreken met een goede vriend of vriendin, familie of met andere mensen wiens mening je waardeert en van wie je weet dat ze liefdevol kritisch kunnen/ durven (te) zijn.